



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.  
Thomae Aquinatis**

**Nazarius, Johannes P.**

**Coloniae, 1621**

Secvnda Controversiae Pars. An satisfactiio Christi Deo pro nobis oblata,  
aut etiam illa, quam nos Deo pro peccatis offerimus, sit actus iustitiæ  
specialis?

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

factio Christi sit Deitate perfusa, vt ait Damascenus, & quendam habet transcendentalem respectum ad personam diuinam, vt ad principium eliciens, & materiam subiectam Deo quantum subijcibilis est; at respectus hic transcendentis est intrinsecus tali actioni, vt dictum est; ergo. *Secundo probatur*; quia peccatum habet infinitam malitiam intrinsecam in ratione offensae, cum Deum offendat, quantum offendibilis est, licet actus quo Deus offenditur, sit entatiue & physice finitus: sed quamuis actus satisfactionis Christi sit physice & entatiue finitus, subiicit tamen Deo personam infinitam, quantum subijcibilis est; igitur dignitas infinita personalis, quam habet, eidem est intrinseca.

Valorem satisfactionis Christi, quodam ratione esse finitum, & quodam alia infinitum, & earum infinitatem esse quodammodo vnā, & quodammodo plures.

Postremo considerandum est, valorem satisfactionis Christi ex tribus attendi posse, scilicet ex obiecto, & intentione, & ex ipsa Christi persona, quatenus elicitur ab ea & reflectitur supra totam eius dignitatem. Si secundum duo priora satisfactionis valor consideretur, finitus est, nec æqualis in omnibus operibus Christi, sed maior in vna quam in alia, iuxta maiorem aut minorem earum intentionem, aut dignitatem in ordine ad obiectum. At si valor attendatur ex dignitate personæ, operationes omnes Christi sunt æquales: quia cuilibet earum communicatur totus valor satisfactorius deriuabilis ab infinita Christi dignitate, quæ vna tantum est; ex quo sequitur satisfactiones omnes Christi simul sumptas non habere maiorem valorem personalem, quam vnā tantum, quamuis maiorem habeant valorem ex obiecto aut circumstantijs, vel ex actus intensiōe deriuatum, aut etiam maiorem valorem personalem extensiue, non autem intensiue: hic enim vt ante diximus vnus & idem numero omnium est, quia tota dignitas personæ, à qua prouenit ille valor, æquè significat totam operationem & singulas eius partes; sicut etiam Pater in diuinis tantus est, quanta est tota Trinitas, vt ait S. D. in 1. p. q. 30. a. 1. ad 3. Et cū infinitas cuiuslibet operationis Christi satisfactoriæ eandē infinitam claudat personæ Christi dignitatem infinitum illi valorem conferentem, erit quodammodo vnā operationum omnium infinitas, & quodammodo plures, nam si de infinitate simpliciter sermo sit, vnā tantum vester omnium esse; si verò de infinitate secundum quid, quæ sola propriè videtur intrinseca, non est vnā, sed plures iuxta pluralitatem operationum, atque ita videtur faciliè posse conciliari duæ oppositæ Thomistarum sententiæ; quarum altera affirmat, vnā esse tantum omnium operationum Christi infinitatem; altera verò non vnā, sed plures esse contendit.

#### SECUNDA CONTROVERSIAE PARS.

An satisfactio Christi Deo pro nobis oblata, aut etiam illa, quam nos Deo pro peccatis nostris offerimus, sit actus iustitiæ specialis?

Explicatur non enim iustitia multiplex, & eorum modi, siue partes. S. Thom. Arist.

SCIENDUM est primò ex Aristot. in 5. Ethicor. cap. ultimo, & D. Th. 2. 2. q. 58. art. 2. non enim iustitiæ dupliciter sumi, scilicet propriè & metaphorice. Iustitia propriè sumpta secundum iurisperitos est perpetua, & constans voluntas ius suum vnicuique tribuens. Quam diffinitionem explicat S. D. in allegata q. 1. Aristot. autem eam diffinit dicens esse habitum, secundum quem

aliquis dicitur operatiuus iusti secundum electionem. Iustitia verò metaphorice dicta non est ad alterum supposito distinctum, sed vni, & eidem homini dicitur inesse iustitia, quatenus ratio imperat irascibili, & concupiscibili, & quatenus hæc obediunt rationi, & prout vnicuique parti hominis tribuitur, quod ei conuenit, vt explicat optimè S. D. in dicta q. 1. art. 7. & ad hanc pertinet iustitia, quæ coram Deo iustificatur homo: hæc enim, vt ait S. D. in 1. 2. q. 113. a. 1. est rectitudo quædam ordinis in ipsa interiori dispositione hominis, prout scilicet supremum hominis subditur Deo, & inferiores animæ vires subduntur supremæ, scilicet rationi. Iustitia verò propriè dicta duas habet species: altera est iustitia, quæ est virtus particularis: altera est iustitia, quæ est virtus generalis, quæ etiam dicitur iustitia legalis; sed prior diuiditur in duas species, quæ sunt iustitia commutativa, & iustitia distributiva: cuius diuisionis rationem assignat S. D. in 2. 2. quæst. 61. artic. 1. dicens: Iustitia particularis ordinatur ad aliquam priuatam personam, quæ comparatur ad communitatem, sicut pars ad totum. Potest autem ad aliquam partem duplex ordo attendi: Vnus quidem partis ad partem, cui similis est ordo vnus priuata personæ ad aliam: & hunc ordinem dirigit commutativa iustitia, quæ consistit in ijs, quæ mutuo sunt inter duas personas ad inuicem: Alius ordo attenditur totius ad partes, & huic ordini assimilatur ordo eius, quod est commune, ad singulas personas, quem quidem ordinem dirigit iustitia distributiva, quæ est distributiva communium secundum proportionalitatem: Ad iustitiam autem commutatiuam pertinet iustitia iudicatiua, quæ versatur in constituenda æqualitate per actiones iniuriarum, siue per offensas oblata, vt explicat eleganter S. D. in 2. 2. quæst. 61. artic. 3. & 4. Iustitia verò legalis virtus est, per quam homo legi concordans ordinat actus omnium virtutum in bonum commune, vt explicat idem S. D. eadem q. 5.

Secundo notandum ex Aristot. 5. Ethic. c. 10. Arist. Cicerone lib. 2. de Inuentione. Macrobio super somnum Scipionis, lib. 1. & D. Thom. 2. 2. quæst. 80. artic. 1. esse quasdam virtutes aliquam habentes cum iustitia similitudinem, sed ab eius perfectâ ratione deficientes; quæ idèò non sunt partes iustitiæ subiectiue siue species, sed dicuntur virtutes illi adiunctæ: hæc verò sunt religio, pietas, gratia, veritas, obseruantia, & alie plures, quas loco notato remittet, & explicat S. D. ad quem lectorem remittimus.

Tertio sciendum est, bona Deo conuenientia esse duplicia: quædam enim sunt interna, vt sapientia, intellectus, voluntas, sapientia, &c. quæ ad eius infinitam attinent perfectionem: & hæc nec augeri possunt, neque minui: quædam verò sunt externa, vt honor, gloria, & obedientia illi debita; & hæc augeri possunt, & minui: per actus enim religionis & obseruantie legis augentur, per peccata verò mortalia, quæ sunt diuinæ legis præuocationes, minuuntur: his enim Deo subtrahitur obedientia & honor illi debitus, quatenus est vltimus finis; & idèò peccatum omne mortale iniuria quædam est & iniustitia contra Deum, vt etiam affirmat expressè S. D. in 4. d. 14. q. 2. a. 1. Quod etiam apparet ex diuina Scriptura; quæ peccatum appellat iniquitatem, & iniustitiam. Sed cui nam iustitia parti opponatur iniustitia peccati? non est faciliè definire. Et quidem

Suarez sen-  
tentia.

Reijciunt.

S. Thom.  
sententia.

p. 10. 3.

S. Thom.

Nostre sa-  
tisfactionis  
actum pro pe-  
ccatis in Deū  
commisissu  
nō esse actū  
religionis.

SWAREZ Diss. 4. docet, iniuriam Dei clausam in A  
omni peccato vnius esse rationis specificæ, & ef-  
se oppositam illi virtuti, cuius est diuinum ius  
illæsum conseruare, aut iam læsum reparare: hæc  
verò ait secundum rem esse virtutem poeniten-  
tiæ; sed hic modus dicendi falsus est. Primò, quoniam,  
vt ostendemus inferius, non datur virtus vna se-  
cundum speciem, ad quam pertineat ius diuinum  
illæsum conseruare, & læsum reparare; ergo in-  
iustitia, quæ clauditur in omni peccato, non e-  
rit vnius rationis specificæ. Secundo actus forma-  
lis & expressus voluntatis determinantis non ser-  
uare ius Dei non est speciale peccatum opposi-  
tum vni soli virtuti; ergo multo minus volun-  
tas virtualis, seu materialis, aut participatiua nō  
seruandi ius Dei, quæ reperitur in omni peccato,  
erit speciale peccatum: consequentia patet, quia  
maior vnitas conuenit formali, & expressæ vol-  
itioni, quàm virtuali, seu materiali, & partici-  
patiuæ.

S. Thomas in 2. 2. q. 59. artic. 1 ad 8. ait omne  
peccatum opponi diuinæ iustitiæ dictæ per compa-  
rationem ad bonum diuinum: sed in quaest. 58.  
art. 5. ad tertium ait, quòd, sicut iustitia legalis  
secundum quod ordinat ad bonum commune,  
potest dici virtus generalis, sic iniustitia potest  
dici peccatum cōmune; Vnde (inquit p. 10. 3. di-  
citur, quod omne peccatum est iniquitas. De-  
mum in 3. d. 20. q. 1. a. 2. ait offensam in Deum  
comitti per contemptum inobedientiæ. Quæ di-  
cta, quamuis prima facie valde diuersa videan-  
tur, si tamen attentè considerentur, eundem ha-  
bent sensum: Iustitia namque dicta per compa-  
rationem ad bonum diuinum ad iustitiam lega-  
lem pertinet, vt eius principium, & eius præam-  
bula, seu præparatoria ad actus eius, vt explicat  
optime Caietanus in secunda secunda quaest. 161. ar.  
5. ad quartum dubium. Et quoniam obediētia cau-  
sat obseruantiam præceptorum, quam iustitia le-  
galis ordinat ad commune bonum; ideo obediētia  
pertinet ad iustitiam legalem, & ideo iustitiæ  
opponitur inobediētia, vt ex articulo prædi-  
cto colligitur. Quamuis autem in quolibet mor-  
tali peccato violetur iustitia legalis modo dicto,  
non tamen in quolibet peccato est duplex mali-  
tia; quia non in omni peccato violatur per se &  
formaliter rectitudo plurius virtutum, vt patet  
in peccato gulæ, in quo per se violatur rectitudo  
temperantiæ illi oppositæ. Sed eodem etiam pec-  
cato violatur materialiter & per accidens recti-  
tudo charitatis, obediētiæ, & gratitudinis Deo  
debitæ, & iustitiæ legalis, vt ait S. D. 2. 2. q. 107. ar.  
2. ad 1. & 2. Sed hæc violatio, & contrarietas ad  
dictas virtutes conditio quædam generalis est om-  
nium peccatorum, & ideo non multiplicat  
peccati malitiam: de qua re videndus est S. Tho.  
2. 2. q. 79. a. 2. & q. 104. a. 2. ad 1.

Quartò notandum est ex D. Th. 2. 2. q. 81. a. 1. E  
3. & 4. religionem esse virtutem specialem ab al-  
ijs distinctam, cuius obiectum est exhibere Deo  
debitum honorem. Honor autem, vt ibidem art. 3.  
ait S. D. debetur alicui ratione excellentiæ, Deo  
autem competit excellentia singularis, quatenus est  
primum principium creationis, & gubernationis rerū,  
& in quantum omnia in infinitum transcendit secun-  
dum omnimodum excessum, & ideo ei debetur specia-  
lis honor, sicut in rebus humanis videmus, quòd diuer-  
sis excellentijs personarum diuersus honor debetur, a-  
lius quidem Patri, alius Regi, & sic de alijs. Vnde ma-  
nifestum est, quòd religio est specialis virtus. Cum ita-  
que satisfactio pro offensa non exhibeatur Deo  
ob dictam eius excellentiam, vt patet in inno-  
cente, qui cultum Deo tenetur exhibere; vt pri-

mo rerum principio, & suprèmo domino, nec  
tamen illi tenetur satisfacere, consequens est sa-  
tisfactionem Deo pro peccatis oblatam longè di-  
uersam esse ab actu religionis formaliter loquen-  
do. Deinde actus religionis, vt oratio aut sacri-  
ficium, tam antiquæ, quàm nouæ legis, vt ordi-  
nantur ad satisfaciendum Deo pro peccatis im-  
perantur à poenitentia, vt ait S. D. in quarto d. 15.  
q. 4. a. 7. q. 1. ad 2. Et elemosina, vt ait idem S.  
D. in 2. 2. q. 32. a. 1. ad 2. vt ordinatur ad satisfa-  
ciendum pro culpa, non est actus religionis; er-  
gò satisfactio non est actus religionis; alioquin  
omnis actus, vt satisfactorius, vel eliceretur, vel  
imperaretur à religione, & nō à poenitētia, quod  
est absurdum.

Quintò videnda est doctrina D. Tho. infra q. 85.  
a. 1. & 2. Et in 4. d. 14. q. 1. a. 1. q. 3. & d. 15. q. 1. a. 1. & 2.  
Vbi probat poenitentiam, & satisfactionem esse  
actus specialis virtutis. Et in dicta diss. 85. art. ter-  
tio ad tertium ait poenitentiam, & iustitiam vindic-  
tatiuam sub iustitia commutatiua contineri. Et  
in 4. d. 15. q. 1. a. 2. ait, poenitentiam esse quo-  
dammodo speciem iustitiæ vindicatiuæ: quæ ta-  
men non ita accipienda sunt, vt actum poeniten-  
tiæ & satisfactionis existimemus esse actus alicuius  
speciei propriæ sub iustitia commutatiua cō-  
prehensæ, aut poenitentiam esse propriæ speciem  
vindicatiuæ; id enim omnino falsum est. Habet  
enim poenitentia suum obiectum ab his, & ab ob-  
iectis aliarum iustitiarum partium verè distinctum:  
in partibus enim iustitiæ subiectiuis, scilicet cō-  
mutatiua, distributiua, & legali reperitur æqua-  
litas perfectæ, & perfectæ ratio meriti: in quibus-  
dam verò partibus iustitiæ potentialibus non est,  
nisi imperfecta ratio debiti, vt in amicitia, &  
vindicatione: in alijs verò, quamuis sit perfectæ  
ratio debiti, vt in religione, pietate, gratitudi-  
ne, & obseruantia, non est tamen in eis debitum  
contractum ex actione iniuriōsa, sed ex benefi-  
cijs, aut excellentia alterius: in satisfactione au-  
tem nostra, quam Deo pro peccatis offerimus,  
non est æqualitas iustitiæ; per quod differt à par-  
tibus iustitiæ subiectiuis. Et quamuis in ea sit  
perfectæ ratio debiti, qua differt ab alijs virtu-  
tibus adiunctis iustitiæ, scilicet amicitia & vin-  
dicatione, ea tamen ratio debiti non exurgit ex  
alterius excellentia, aut beneficijs ab illo recep-  
tis, sed ex actione iniuriōsa, & offensiua illius,  
per quod distinguitur à religione, pietate, gra-  
titudine, ac obseruantia, & alijs similibus. Igitur  
satisfactio nostra, nec ad omnes, nec ad vnā  
aliquam ex dictis iustitiæ partibus attinet, sed  
pars quædam est iustitiæ specialis à prædictis om-  
nib' separata: & ideo in diuina Scriptura specialia  
quædam sunt de poenitētia & satisfactione præcep-  
ta. Nam Luc. 13. dicitur. Nisi poenitentiam egeritis,  
omnes simul peribitis: Et impoententia, vt dicit  
propositum non poenitendi de quocunque pec-  
cato, est speciale peccatum in Spiritum Sanctum,  
vt ait S. Th. in 2. 2. q. 14. a. 2. Ex quo sequitur  
nostre satisfactionis actum pro peccatis in Deū  
commisissu non elici, aut imperari à iustitia com-  
mutatiua, vel à distributiua, aut à legali, quæ re-  
peritur inter homines, & eadem ratione non esse  
actum iustitiæ vindicatiuæ: Et de iustitia quæ-  
dam commutatiua, & distributiua patet ex di-  
ctis, quoniam hæc debitum exhibent ad æquali-  
tatem, nec reconciliationem, & gratiam offensi  
postulant, aut propositum eum amplius non of-  
fendendi: nostra verò satisfactio, nec pro Dei  
offensa illi reddit æquale, & gratiam Dei suppo-  
nit acceptantis illam, & summo modo concurrir  
ad eam conciliandam, nec vera potest esse satisfa-

S. Thom.  
Nostre pra-  
pccatio sa-  
tisfactionis  
nō est aut  
imperari à  
iustitia com-  
mutatiua,  
vel à distri-  
butiua, aut  
legali, quæ  
est inter ho-  
mines, nec  
esse actum  
vindicatiuæ  
sed virtutis  
excellentiæ  
ræ.

Luc. 13.

Etio sine firmo proposito Deum amplius non offendendi. Præterea virtus, quæ respicit ius debitum Deo, longè excellentior est quàm virtus, quæ respicit ius debitum homini; at satisfactio virtus est, quæ respicit ius debitum Deo; igitur non est actus iustitiæ commutatiuæ, aut distributiue, quæ respiciunt ius debitum homini, sed est actus virtutis excellentioris. Minor est euidens; maior autem probatur: quia gratitudo ad Deum, ob eius beneficia; & reuerentia ad illum, ob eius excellentiam, & fidelitas in obseruandis ijs, quæ Deo sunt promissa, sunt actus religionis, quæ virtus excellentior est, quàm gratitudo, obseruantia & fidelitas ad homines; quia scilicet respicit ius magis debitum; & in ordine ad personam excellentiorem quacumque persona creata. Denique iustitia commutatiua inter homines ex ratione sui obiecti formalis requirit commutationem in datis & acceptis in vtroque extremo; vt ait Arist. in 5. Ethic. cap. 4. & 5. at inter nos & Deum nulla talis potest esse commutatio: dicitur enim Rom. 11. *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.* Quibus verbis planè significatur Deum nihil nõ sumum a nobis accipere; alioquin Dominus non esset omnium; iustitia verò distributiua in homines respicit ius debitum, vt commune distribuendum inter multos secundum proportionem, vt explicant S. D. & Caiet. in 2. 2. q. 61. a. 1. & alibi; at nostra satisfactio non respicit ius Dei, vt commune distribuendum inter multos, sed recompensationem intendit particularis offensæ in Deum commissæ. Quod autem satisfactio nostra non sit actus iustitiæ legalis, ex eo patet, quod iustitia legalis per se primò tendit ad promotionem, & obseruationem boni communis creati: sed nostra satisfactio recompensationem per se primò intendit offensæ in Deum commissæ cum alijs conditionibus ad iustitiam legalem minimè pertinentibus. Postremò satisfactio nostram non esse actum iustitiæ vindicatiue; probatur: quia iustitia vindicatiua est in iudice, vt in exequente actum illius; & in persona offensa, vt in petente à iudice actum illius, vt ait S. D. infra q. 85. art. 3. ad 3. Et in 4. d. 14. q. 1. a. 1. Et Caiet. 2. 2. q. 108. art. 1. Et præterea per se primò respicit poenam, nec intendit amicitiam offensi, nec eam supponit; nec propositum exigit emendatæ satisfactio verò, quæ offerimus Deo pro offensa in eum commissæ, per se primò respicit offensam, & supponit amicitiam offensi; & emendationem postulat offendentis. Cui igitur ait S. D. satisfactio offensa elicit à penitentia sub iustitia commutatiua contineri, non loquitur de continentia speciei sub proprio genere, sed partis potentialis sub suo toto, sic enim penitentia pars est iustitiæ commutatiuæ, quia maiorem habet cum ea, quàm cum alia parte iustitiæ similitudinem. Vel dicitur penitentia sub iustitia commutatiua contineri, non secundum se totam, sed ratione sui actus secundarij, qui est satisfacere ad æqualitatem pro poenis temporalibus, quæ peccatis ex diuinæ iustitiæ determinatione debentur. Propter quam causam Sancti Augustinus & Isidorus penitentiam dicunt esse vindictam; talis verò satisfactio similitudinem quandam habet commutationis. Ex dictis sequitur satisfactio nostram Deo pro peccatis oblatam esse actum penitentiae, vt latè probat S. D. & eius expositores in materia de penitentia, & satisfactione.

Sextò sciendum est, ad hoc, vt satisfactio sit actus iustitiæ, saltem imperfectæ, non esse necessarium, vt ille cui debetur teneatur eam acceptare;

sed sufficit vt ex libera promissione vel pacto velit eam admittere, vt e. g. qui detrimentum ab altero passus est in honore, non tenetur ab altero acceptare recompensationem in pecunia: si tamen præmissa promissione vel pacto de hoc satisfactionis modo conueniant; erit hæc satisfactio actus iustitiæ, & hunc satisfactionis modum habent actus penitentiae nostræ Deo pro peccatis in eum commissis oblatis. Sed quoniam, vt ait Apostolus ad Rom. 3. *gratis à Deo iustificamur per gratiam eius.* Et Concilium Tridentinum Sess. 6. Conc. Trid. c. 4. definit satisfactioem non esse pro poenæ æterna, sed simul cum peccato remitti per Sacramentum, vel votum illius: quibus non videntur ea, quæ huc vtrique diximus, posse coherere; quia, si ex iustitia Deo satisfacimus pro peccato, etiam ex iustitia tollitur offensa, & poena, quæ consequitur ad illam; ergo non remittitur gratis, sed ex iustitia ob meritum penitentis, quod est hæreticum. Ideò necesse esset hic explicare, quomodo dicamur à Deo gratis iustificari, nisi commodior esset locus in quinta Controuerlia, vbi de hominis satisfactione pro culpa sua in Deum commissæ differemus.

Septimò sciendum est, satisfactioem Christi propriè, & formaliter esse actum iustitiæ specialis commutatiuæ; quæ tamen non erat eiusdem speciei cum nostra commutatiua iustitia, sed longe sublimior, vt ostendemus inferius. Quod autem sit actus iustitiæ specialis, probatur, primò, ex diuersis scripturis. Nam Rom. 3. dicitur: *Iustificati gratis per redemptionem quæ est in Christo Iesu ad ostensionem iustitiæ suæ, &c.* Quæ verba exponens Caietanus, ait Deum remisisse peccatum per sanguinem Christi; vt ostenderet se in peccati remissione seruare iustitiam, illud sola Christi satisfactione remittendo. igitur Christus satisfactioem offerendo iustitiæ actum exercuit. Deinde 1. Cor. 1. dicitur: *Qui factus est nobis redemptio, & iustitia:* dicitur autem Christus factus esse nobis redemptio, quia nos ex iustitia redemit: dicitur verò factus nobis iustitia: quoniam ex iustitia satisfecit. Tertiò secunde 1. Cor. 5. dicitur: *Ei, qui nõ nouerat peccatū, pro nobis peccatū fecit, vt nos efficeremur iustitia Dei in illo.* Quo loco Caiet. ait, nos effici iustitiam Dei in illo, cū satisfactio Christi cōmunicatur nobis de iustitia respectu Christi. Quartò produci possunt scripturæ testimonia, in quibus dicitur Christum nos redemisse, aut pro peccatis nostris pretium exoluisse; vt in Psal. 68. ad Rom. 3. primo Cor. 7. Hebræorum 9. prima Petri 1. & secunda Petri 1. Et Apoc. 5. Quoniam, vt ait S. D. infra q. 48. a. 4. Christi satisfactio pretium est, quo nos redemit à peccatis; iuxta illud Daniel. 4. *Peccata tua elemosinis redime;* id est satisfac pro illis per elemosinas. His addi possunt Sanctorum dicta. Nam Augustinus lib. 13. de Trinit. cap. 13. & 14. & Dionysius cap. 3. de Celest. Hier. docent, Christi satisfactioem actum fuisse iustitiæ: redemptionem verò & pretium extitisse pro nostro debito docent Cyrillus Alex. lib. 11. in Ioan. circa illa verba ca. 18. *si me queritis, &c.* Cyrillus Hierosol. 48. Nazianzenus oratione 2. in Pascha. Dissensu Basilii. oratione Cathæchetica cap. 23. Christi verò passionem fuisse debiti satisfactioem affirmant Irenæus libro tertio cap. 20. Hilarius Can. 24. in Matth. Bernardus Epist. 190. & alij. Ex quibus sic possumus argumentari: Solutio veri pretij pro nostra redemptione est actus iustitiæ specialis sed talis est satisfactio Christi: ergo. Maior patet; quia est ad alterum cum equalitate, Minor etiam patet

Christi satisfactio est actus iustitiæ specialis commutatiuæ

Caiet.

1. Cor. 1.

2. Cor. 5.

Caiet.

Psal. 68.

Rom. 3.

Apoc. 5.

Augustin.

Dionysius.

Cyrillus Alex.

Cyrillus Hierosol.

Basilii.

Nazianz.

Irenæus.

Hilarius.

Bernard.

Aristot.

Rom. 11.

S. Thom.

Caiet.

S. Thom.

Caiet.

August.

Isidorus.

S. Thom.

Coloſ. 3.

S. Thom.  
Ambros.  
Vasquez.  
expositio  
reſicitur.

patet ex dictis ſcripturarum, & Sanctorum ſupra notatis. Quibus addi poteſt illud ad Coloſ. ſecundo. Dolens quod aduerſus nos erat, Chirographum decreti, &c. illud tulit de medio affigens illud Cruci; expolians principatus, & poteſtates, &c. Nam, ſi Chriſtus deleuit tale Chirographum nobis aduerſum, ſoluit pro nobis pretium debitum; verum obſervat ibi S. D. lect. 3. & Ambroſius lib. 5. de Sacramentis cap. quarto Chirographum debiti non deleri, niſi pretio iuſte perſoluto: nec admittenda eſt expoſitio Vaſquezij diſp. 7. cap. 7. dicentis, relata teſtimonia loqui de iuſtitia generali omnem virtutem in ſe complectente; quia Sancti Patres allegati ſcripturas interpretantur de iuſtitia ſpeciali; ad quam propriè pertinet pretij ſolutio, & redemptio. Quod etiam ratione probatur; Quia iuſtitia ſpecialis eſt æqualitatem conſtituere in datis & acceptis, & in recompensatione iniuriarum; at Chriſti ſatisfactio recompensationem facit æqualem offenſam Dei, vt in ſequentibus oſtenditur, ergo.

TERTIA CONTROVERSIAE PARS.

An iuſtitia ſatisfactionis Chriſti fuerit commutativa.

**T**OTA partis huius difficultas ex propria naſcitur ratione iuſtitia commutativæ; nam prima p. queſt. 21. a. 1. negauimus eam Deo in ordine ad creaturas conuenire; & ob multarum conditionum defectum non videtur Chriſto in ordine ad Deum eſſe tribuenda. Omnes itaque ad actum iuſtitia commutativæ formaliter, & propriè dictæ conditiones neceſſarias proponemus, vt deinceps, num Chriſto & eius ſatisfactioni reſpectu Dei, & Deo reſpectu Chriſti & hominum poſſint congruere videamus. Sunt autem quinque. Prima eſt, vt ſit ad alterum, id eſt ad diſtinctam perſonam. Secunda eſt æqualitas dati & accepti, Tertia eſt obligatio ex parte eius, qui reddit æquale. Quarta eſt vt actus æqualitatem conſtituens ſit ex vera & propria iuſtitia. Vltima eſt, vt ille cui tribuendum eſt aliquid ex iuſtitia, ius habeat non ſolum reſpectu rei ab eo recipiendæ, ſed etiam reſpectu dantis.

Et primam quidem conditionem iuſtitia conuenire probat S. D. in 2. 2. q. 58. a. 2. Qualis autem eſſe debeat diſtinctio perſonarum, vt in actibus alterius ad alterum ſit vera iuſtitia, dicemus inferius. Secundam autem explicat latiffimè S. D. in eodem lib. q. 58. a. 10. & in tota q. 61. Tertiā exprimit in eodem libro q. 80. a. unico, & colligitur ex definitione iuſtitia, quam ex Iuriſtis refert, & examinat S. D. ubi ſupra q. 58. a. 1. videlicet iuſtitia eſt perpetua & conſtans voluntas, ius ſuum unicuique tribuens. Si namque ius habet alter in id, quod ei tribuendum eſt, neceſſe eſt in altero nimirum in eo, cui dandi munus incumbit, obligationem eſſe tribuendi. Quartam ex eadem definitione colligit ibidem S. D. Ad hoc enim (inquit) vt aliquis actus circa quamcunque materiam ſit virtuoſus, requiritur, quod ſit voluntarius, & quod ſit ſtabilis, & firmus, quia Philoſophus in 2. Eth. c. 4. ait quod ad virtutis actum requiritur primò quidem, quod operetur ſciens, ſecundò autem quod eligens, & propter debitum finem; tertio quod immobilitèr operetur. Hæc ibi. Quibus addit in fine corporis definitionem hanc eandem ſerè eſſe cum ea, quam aſſignat Philoſophus in 3. Ethic. cap. primo dicens, iuſtitia eſt habitus, ſecundum quem aliquis dicitur operari ſecundum electionem. Et in reſponſione ad tertium:

**A** Voluntas poteſt dici perpetua dupliciter: vno modo, ex parte ipſius actus, qui perpetuo durat, & ſic ſolus Dei voluntas eſt perpetua: Alio modo ex parte obiecti, quia, ſcilicet aliquis vult perpetuò facere aliquid: & hoc requiritur ad rationem iuſtitia. Non enim ſufficit ad rationem iuſtitia, quod aliquis velit ad horam in aliquo negotio ſeruare iuſtitiam, quia vix inuenitur aliquis, qui velit in omnibus iniquè agere; ſed requiritur, quod homo habeat voluntatem perpetuam, & in omnibus iuſtitiam conſeruandi. Ex quibus ſic argumentor. Vt actus æqualitatem conſtituens (qui proprius eſt effectus iuſtitia) ſit virtuoſus, oportet, vt liberè & ex electione & propter debitum finem eliciatur, cum intentione ſcilicet æqualitatem conſtituendi, & perpetuò ac in omnibus iuſtitiam conſeruandi: ſed tantum talis actus eſt ex vera & propria iuſtitia, ergo. Maior eſt D. Thomæ, & Ariſtotelis. Minor probatur. Quoniam actus morales ſpecificantur & diſtinguuntur ab inuicem ex proprijs obiectis & finibus: conſtat autem proprium obiectum & finem iuſtitia eſſe perfectam æqualitatem, & medium rei conſtituere inter perſonas; ille igitur tantum actus eſt, ex vera & propria iuſtitia, qui per ſe primò ſive ex primaria agentis voluntate & intentione dictam conſtituit æqualitatem. Vltima demum conditio patet ex diſſinitione iuſtitia ſupra notata, & ex prima conditione; quia ſcilicet iuſtitia per ſe primò eſt ad alterum, id eſt ad diſtinctam perſonam, non autem ad rem, niſi quatenus ab altero poſſidetur. Et hæc conditio correlatiuè reſpondet tertiæ; quia iuri in vno reſpectu alterius exiſtenti reſpondet in altero, vt correlatiuum obligatio.

**S**ED IAM nunc à prima rursus inchoantes, An ſatisfactio Chriſti Domini congruat? videamus. Poſtulat igitur actus iuſtitia primò, vt ſit ad alterum, id eſt ad diſtinctam perſonam. Quomodo autem ſatisfactio Chriſti fuerit ad diſtinctam ab eo perſonam, variè doctores exponunt. Quidam enim aſſerunt, Chriſtum non ſibi, aut toti Trinitati, ſed Deo Patri tantum ſatisfeciſſe, idque ſatis perſpicuè colligi putant, ex varijs Chriſti Domini locutionibus, omnia ad Patrem referentis, & ex alijs diuinæ ſcripturæ locis, ex quibus duo præcipua ſunt. Primus ad Epheſ. ſecundo. Per quem habemus acceſſum ad Patrem. Secundus eſt ex prima Io. 2. cap. Aduocatum habemus apud Patrem Chriſtum Dominum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris. His accedit authoritas Clementis Sexti in decretaliſ incipiente Vnigenitus dicentis, Dei Filiū humanam aſſumpſiſſe naturam, vt haberet vnde lapſum hominem redimeret & pro illo Patri ſatisfaceret. Sed hæc opinio communi iam Doctōrū calculo fuit exploſa. Peccatum enim, vt ante diximus, eſt offenſa diuinæ Maieſtatis, & bonitatis, quæ peccantis auerſione contemnitur ac pro nihilo ducitur; Maieſtas autem & bonitas communia ſunt tribus Sanctæ Trinitatis hypochaſibus attributa: Deo itaque tribus perſonis communi, cuius fuit offenſa Bonitas & Maieſtas, Chriſti Domini ſatisfactio debebatur, ac proinde nō ſoli Patri, ſed Filio etiam & Spiritui Sancto, qui cum Patre ſunt vnus Deus, Chriſti ſatisfactio fuit oblata, quamuis Patri, vt primo perſonarum diuinarum principio dicatur per quandam appropriationem Chriſtus ſua paſſione pro peccatis humani generis ſatisfeciſſe, & eadem ratione per ipſum patere nobis acceſſum ad Patrem, & apud eum eſſe hominum aduocatum. Veritatem hanc tuentur, & probant Suarez diſp. 4. ſect. 5. Aſturicensis in allegata quaſt. 3. pag. 278. & ſequentibus, Vaſquez diſp. 8. c. 7. Dicunt

Primam iuſtitia conditionem, vt ſcilicet ſit ad alterum Chriſti ſatisfactio conuenire, reſpondet quibusdam recentiorum opinionibus.

Clementis Sexti.

Reſus.

Suarez.  
Aſturicensis  
Vaſquez.

Que ſint iuſtitia commutativæ, formaliter, & propriè dictæ conditiones.

S. Thom.

S. Thom.

Ariſt.